

Kort historik

AB Archimedes på trettioalet.

AB Archimedes, som bilades 28 feb 1907, var en av de största utombordartillverkarna i Europa under 30-talet. B-serien var välkänd och skapade ett bra rykte för svenska produkter utomlands. Speciellt Archimedes B-22, som introducerad 1938, blev en storsäljare. Fram till 1940 hade Archimedes tillverkat totalt 40000 båtmotorer och många hade exporterats till u-länderna. Archimedes var tidiga med nyheter inom båtmotorkonstruktioner. Slidmatning och utsläpp av avgaser under vattnet är två exempel på detta.

Archimedes motorer var också mycket framgångsrika på tävlingsbanorna. Bäst lyckades Archimedes med B-3 inom tillförlitlighetstävlingar. Archimedes modell B-3 som började säljas 1933 var mycket framgångsrik på tävlingsbanorna i C-klassen. 1935 vann ett B-3 ekipage tävlingen Mälaren runt med genomsnittsfarten 32 knop.

Archimedes B-20, som lanserades 1937, var Archimedes första encylindriga motor sedan det mindre lyckade försöket med Brio 1922-1926. Motorn kan sägas vara företagets första folkmotor med lågt pris och vikt. Den kunde användas på mindre båtar och som hjälpmotor på segelbåtar beroende på sin låga vikt 17 kg. Archimedes B-20 var populär och tillverkades i stort antal fram till krigsutbrottet 1939. Några exemplar av Archimedes B-20 tillverkades även efter kriget, åren 1945-1946.

AB Archimedes byter ägare.

AB Electrolux köpte AB Archimedes 1941 och fortsatte efter kriget tillverkningen av båtmotorer med namnet Archimedes. När AB Electrolux köpte tillverkningsrätten till Volvo Penta utombordsmotorer 1 januari 1944 kunde bolaget också sälja utombordsmotorer med Penta-namnet.

AB Electrolux nya motorserie 1946.

Båtmotorerna blev efter andra världskriget allt mer inklädda i strömlinjeformade kåpor och riggar. Konstruktörerna vid Electrolux moderniserade de tidigare öppna boxermotorerna som konstruerats och sålts av Archimedes sedan trettioalet. Det tillkom motorkåpor kring de utstickande cylindrarna samt synkroniserad gas och tändning. Archimedes konstruktioner med motliggande cylindrar av gjutjärn var dock svåra att göra strömlinjeformade liknande konkurrenternas motorer från t.ex. USA.

Archimedes S-serien

Nya Archimedes S-serien lanserades 1946. I S-serien bestående av totalt fyra olika modeller: S-20, 2 hk, S-35, 3,5 hk, S-50, 5 hk och S-80 8 hk var minsta typen typ S-20- en moderniserad B-20 med strömlinjeformade motorkåpor. B-20 vidareutvecklades på så sätt att vevhuset ändrades så att det blev integrerat med sidokåpor. Cylindern var identisk med B-20, förutom att man ändrade gjutmodellen så att en vårta i godset kunde borraras och gängas och en bakre kåpa kunde skruvas fast med en rattskruv. Förgasaren pressgjöts senare på S-20 och synkroniserades med tändningsreglaget. På B-20 hade förgasaren varit sandgjuten i rödgods som förnicklats. En främre kåpa skyddade sedan förgasaren på S-20-motorn. Övrig teknik var likvärdiga på båda motortyperna.

Lillpantan.

Archimedes S-20 såldes också under märkesnamnet Penta som Penta PA-20 med smeknamnet "lillpantan". Enda skillnaden var att dekoren och startskivorna fick annat utseende samtidigt som typbeteckningen ändrades till PA 20. Penta hade tidigare inte sålt någon mindre encylindrig motor så motorn passade bra in i serien av Pentamotorer. Archimedes och Penta såldes av olika återförsäljare. Electrolux fortsatte senare att sälja motorer på detta sätt, med små exteriöra skillnader, med namnen Archimedes och Penta.

S-serien slutar tillverkas.

S-serien var sista försöket att tillverka klassiska boxermotorer. Motorerna med stor lågvarvig propeller gav bra dragkraft och hade robust och lättskött konstruktion, passade bra på t.ex. djungelfloder och till fiskebåtar. Konkurrensen med andra (lättare) motorer som massproducerades i pressgjutgods blev med tiden allt svårare och S-serien slutade tillverkas i mitten av 50-talet.

AB Electrolux nya motorserie 1954.

Den nya serien från Electrolux började tillverkas 1954 som Archimedes AB 20 2,0 hk, AB 25 2,5 hk, AB 40 4,0 hk och AB 50 5,0 hk. Motsvarande modellbeteckningar med Penta-namnet var PB 200-PB 250, PB 400 och PB

500. Motorserien hade i tvåcylindriga versioner frångått principen med motliggande cylindrar.

Sista boxermotorn.

En klassisk boxermotor tillverkades fortfarande efter 1955. Det var Archimedes B-22 som också fanns i Pentaversion PA 120. Sedan nedläggningen av Penta U 21 "djungelmotorn" 1962 såldes B-22'an bra, speciellt utomlands, som robust arbetsmotor. B-22'an tillverkades med mycket små förändringar till 1979. Sista åren 1973-1979 såldes B-22'an med namnet Penta U-22.